

μέρα αμέτρητα, και κύτος πάλιν μιὰ μέρα θὰ δώση τὸ σῆμα του ὀλοκαύτωμα στὸν βωμὸ τῆς πατρίδας, ὅταν ἡ φωνὴ τοῦ πολέμου τὸν καλέσῃ στὰ ὄπλα.

Νὰ γιατί εἶπα πρῖν, ὅτι οὔτε τὰ περιοδικὰ μας, οὔτε οἱ καλὲς μας ἐφημερίδες ἀνταποκρίνονται στὶς ἐπείγουσες ἀνάγκες. Καμιὰ ἀπ' αὐτὲς ὡς τῶρα δὲν σκέφθηκε, ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπ' τὸν λαό. Ὅτι πρέπει νὰ βρῇ κανένα τρόπο, σὰν ἐκεῖνον ἐπάνω κάτω πού ἀνέφερα, γιὰ νὰ διαβαζοῦνται ἀπὸ ὅσους τὸ δυνατό περισσοτέρους ἀνθρώπους, ὅτι πρέπει νὰ κατεβῶσιν τὶς τιμὲς πολὺ γιὰ νὰ χυζάνουν οἱ συνδρομῆς. Καθὼς ὅμως πηγαίνουν τὰ πράγματα φανίνεται καμιὰ δὲν ἔχει στὸ νοῦ νὰ τὸ κάμῃ αὐτό, ἀφοῦ ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως ἐφημερίδας στὴν Ἀθήνα εἶναι τὸ εἰσὸδῆμα, καὶ ἅμα αὐτὸ κοτσά-στραβὰ ἐξασφαλιστῆ χωρὶς μεγάλους κόπους, σταματοῦν καὶ οἱ ὑποσχέσεις, καὶ τὰ ἐθνικὰ προγράμματα καὶ ἡ σωτηρία τῆς Ρωμηοσύνης.

Λησμόνησα παραπάνω νὰ προσθέσω, ὅτι ἡ λύσις γιὰ τὴν κυκλοφορία τοῦ φύλλου, τὴν ὁποία πρότεινα δὲν εἶναι μοναδική. Στὴν Ἑλλάδα θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ξέρουν καλύτερα τὰ πράγματα καὶ ἐπομένως αὐτοὶ ἄς δείξουν καὶ ἄλλους τρόπους, ἀρκεῖ νὰ εἶναι κατορθωτοί. Ἄς τοὺς ποῦν μάλιστα διὰ τοῦ «Νουμά», καὶ ἄς τοὺς συζητήσουν ἐλεύθερα. Γιατί νομίζω ὅτι αὐτοὶ δὲν θὰ κλείσῃ τὶς στήλες του σὲ τέτοια δημοσιεύματα, τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρουν ὅλους μας.

* *

Ἔλα ὅμως καὶ ἀγάπη. Ἀλλὰ ποιὰ γλῶσσα θὰ προτιμήσῃ τῶρα γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε τὶς ἀσχημιὰς πού κάθε λίγο μας μουντζουρώνουν τὰ μούτρα μας;

Θὰ προτιμῶ γιὰ τὴν ἐφημερίδα μας ἕνα συμβιβαστικὸ μέσο, τὸ ὁποῖο καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δὲ νὰ εὐχαριστήσῃ. Νὰ γράφουν δηλ. καὶ τὶς δύο γλῶσσες, ἀναλόγως τοῦ ἀντικειμένου πού θὰ πραγματεύονται.

Ἄς γράφονται π.χ. τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ παρόμοια σὲ ὅσο τὸ δυνατό ἀπλῆ ὀμιλουμένη, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅπως διηγήματα, ἱστορίες, μελέτες καὶ τέτοια στὴν δημοτικὴ. Ἄς γίνῃ μάλιστα κάτι καλύτερο: Οἱ στήλες τῆς ἐφημερίδας νάναι ἀνοικτὲς καὶ στὶς δύο γλῶσσες χωρὶς διάκριση ἀπὸ τὰ ἄλλα πού δημοσιεύονται, μὲ τὴν μόνον προσοχὴ νὰ τηρηθῆ μιὰ σχετικὴ ἰσορροπία.

Μαὐτὸν τὸν τρόπο, νομίζω, μπορεῖ νὰ βγῆ στὸ φῶς τὸ φύλλο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἀσχοληθήκαμε τόσο καιρό. Δὲν λέγω, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ὅτι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα μέσα καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὰ τροποποιήσεων κατὰ τὶς παρουσιαζόμενες ἀνάγκες. Ὁ καθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πῆ τὴν γνώμη του ἐλεύθερα, καὶ

ἄς τὴν πῆ μάλιστα, καὶ ἐγὼ θὰ ἀπαντήσω ἂν χρειάζεται ἀπάντηση, χωριστὰ ἀπ' τὴν συνέχεια πού θὰ κρατήσω στὰ γράμματα αὐτά. Χωρὶς συζητήσιμη τίποτε δὲν γίνεται καλὸ καὶ ὁποῖος νομίζει, ὅτι τὰ δύσκολα πράγματα ἐφαρμόζονται μὲ τὴν ἀρχικὴ των μορφῆ, παραλογίζεται.

Ὁ καθεὶς πού θὰ λάβῃ ὑπ' ὄψη τὶς γραμμὲς αὐτὲς, ἄς ἔχῃ ὡς βάση τὴ μορφὴν τοῦ λαοῦ, καὶ σ' αὐτὴν ἐπάνου ἄς χτίσῃ τὸ οἰκοδόμημα μὲ ὅσα θελεῖ ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια καὶ παρασχέδια Ἄπ' ὅσα εἶδα καὶ ἀκουσὰ ὡς τῶρα καταλαβὰ πὼς ὁ λαὸς μας ἔχει ψυχὴ ἀγνή καὶ τάση νὰ μεγαλοουργῆ, ἀλλὰ βρέθη-καν καὶ μερικοὶ πού θέλησαν καὶ αὐτοὶ νὰ μεγαλοουργήσουν στὴν καμποῦρά του ἐπάνου, καὶ αὐτοὶ εἶναι, πού χωρὶς νὰ τοὺς ἐνοήσῃ, τὸν νοθεύουν καὶ τὸν καταδικάζουν σὲ φθορὰ τῶν προτερημάτων του διαστροφῆ. Νὰ λοιπὸν πού ἐγκραῖται τὸ ἔργο. Νὰ τ ο ῦ ἄ ν ο ῖ ξ ο υ μ ε τ ἄ μ ἄ τ ι α. Καὶ τότε ἐκεῖνος θὰ πατάξῃ μιὰ γιὰ πάντα τὰ κκακοέφαλα ἐκεῖνα ὄντα, πού τοῦ ποτίζουν τὸ ναρκωτικὸ τοῦ ρουφεταρισμοῦ. Τότε θὰ λέγῃ στὰ ξωανα τοῦ πολιτικοῦ μας μουσεῖου: «τὸν ψῆφο μου δὲ στὸν πούλῳ γιὰ νὰ μὲ πούλῃσῃς ὀλόκληρο κατόπι». Τότε θὰνατεῖλῃ ἡ γλυκεῖα καὶ μαγευτικὴ φω-τολουσία τῆς ἐθνικῆς, τῆς καθ' αὐτὸ προκοπῆς.

ΔΑΜΩΝΑΣ

ΘΡΗΝΟΣ ΣΕ ΝΙΟ ΝΕΚΡΟ

Μιὰν ἀνοιξιότικην αὐγὴν
Μέσα σὲ χίλιες εἰωδιὲς καὶ ἀνθῶν πλημμύρι
Καὶ μὲς στῶν ἀνδονιῶν τὴ θεῖα λαλιά,
Στὰ χίλια μέσα χάρδια καὶ φιλιά,
Πού δίνει ὀλόχαρην ἢ ζωὴν στὴ γῆ
Ἀναστῆμένη καὶ ἀπλωμένη γύρα,
Ἐσθυσεν, ἀχαρῆ, ἢ πνοὴ σου.
Ἀδάκρυτο δὲν ἔμεινε ἕνα μάτι,
Θρηνητῶν ἀπαρηγόρητα οἱ δικοὶ σου
Χαμένη νύκτιν, ὠϊμὲ, καὶ λεδεντιά,
Δείχεται ἢ ματιὰ τοῦ καθενοῦ δάκρυα γεμάτη
Τὶ πόνου αἰσθάνεται ἢ καρδιά.
Τὸ μῆνιμα τὸ θλιβερόν, ὅπου καὶ ἂν φθάσῃ
Κι ὁποῖα καὶ ἂν κρούσῃ παλατιῶν ἢ καλυβιοῦ θύρα,
Βρίσκει καρδιὰς παντοῦ νὰ συγκινή,
Στοὺς κάμπους πέρα, στὰ βουνά, στὰ δάση,
Μακρὰ στὴ χώρα, στὰ χωριά ἠριγύρα
Κάποιος γιὰ σένα θὰ θρηνηθῆ.
Καὶ ποῖος δὲ μὴ σὲ κλάψῃ, παλλήκαρι,
Καὶ δάκρυ ποιοῦ νὰ μὴ χυθῆ ματιοῦ,
Καὶ ποιὰ καρδιά νὰ μὴ βαγίσῃς, πόνε,
Ὡ τοῦ χωριοῦ περὶχαρο φεγγάρι
Κι ὀλόλαμπρε ἦλιε τοῦ σπιτιοῦ
Καὶ στὴλε μόνε;

ΠΕΥΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κι ἂν ἤθελε νὰ τραβήξῃ παραπέρα ἀπὸ τὸ Γκαίτε ὁ κ. Σκιας θάβλεπε στοὺς ρομαντικούς τῆς Γερμανίας, καὶ στοὺς σύγκαιρους τοῦ Γκαίτε, καὶ στοὺς πῖο στερνοὺς λογοτέχνες καὶ ποιητῆς, τὴν «ἐμπνευστὴ» νὰ μακραίνῃ ἀκόμα πολὺ ἀπὸ τὰρχαία καὶ τὰ κλασσικὰ καὶ νὰ σιμῶνῃ στὰ μεσαιωνικὰ καὶ στὰ δημοτικὰ καὶ διαβαίνοντας ἀπὸ πολλοὺς βαθυστοχάστους κήρυκες καὶ γλυκόλαλους δουλευτάδες τῆς λαϊκῆς παράδοσης, τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, τῆς δημοτικῆς ἔμφραξας, καθὼς ὁ Ἐρδερ, καθὼς ὁ Τίεκ, καθὼς οἱ ἀδερφοὶ Γρέμμ, καθὼς ὁ Βρεττανό, καθὼς ὁ Ὀδλαντ, καθὼς ὁ Γουλιέλμος Μύλλερ, καθὼς ὁ Ἄϊνε, ὁ πῖο παθητικὸς ἀντίλαλος τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, θὰ σταματοῦσε στὸ κορύφωμα τῆς γερμανικῆς φαντασίας, στὸ ὑψηλονόητο ἔργο τοῦ Βάγνερ, πού εἶναι μαζὶ μουσικὸς καὶ ποιητῆς, καὶ πού εἶναι τὸ δράμα τοῦ ἀποκλειστικὰ γεννημένο καὶ ὀλοιομάτο ἀπὸ τοὺς κόσμους τῶν ἀσμάτων τῶν τρεθαδούρων καὶ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ γιὰ τοῦτο μπορεῖ νὰ στέκεται καὶ πῖο σιμὰ στὴν ἀρχαία ἀττικὴ τραγωδία.

Γιατί καὶ ἡ ἀττικὴ τραγωδία τί ἄλλο εἶναι ἀνάμεσα στὰλλα τῆς μεγάλας χαρίσματα παρὰ μιὰ τέχνη θρημμένη στὴν ἐντέλεια μέσα στὴν ἀγκυλιὰ τῆς φύσης, τὸ ἀνθίσμα τῆς τέχνης τὸ ὑπέρατο, ποτισμένο ἀπὸ τὰναερυστικὰ νερά τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, τὸ ἀνέβασμα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ σὲ μιὰ κορυφή, τῆς δημοτικῆς γλώσσας τὸ ἀφρόγαλα; Κάποιος περίφημος ἱστορογράφος εἶπε πὼς ὁ Σοφοκλῆς θέλησε μὲ τὸν «Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶν» νὰ παραστήσῃ τὴ βαθεῖα ἐντύπωση πού τοῦ εἶχαν προξενήσει, ὅ τ α ν ε ῖ τ α ν ε π α ι δ ῖ, τὰ ἱερά μνημεῖα καὶ οἱ μῦθοι τοῦ τόπου του. Καίτι παρόμοιο μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ γιὰ ὅλα τὰ ὄρατα πλάσματα τῆς ἐλληνικῆς φαντασίας, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τῆς ἀρχαίας τραγικῆς τέχνης. Ἐχουμε μέσα τους κάτι ἀπὸ τὴν ἀνέκφραστη χαρὰ τοῦ παιδιοῦ, ὅταν ἀκούῃ τὰ παραμῦθια τῆς γαργιάς του, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ μεγαλήτερή τους χάρη, μὲ τὴν ἀδεια τῶν σοφῶν ἐλληνιστῶν τοῦ κό-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ παρασμένο φύλλο.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ ANDERSEN

Τ' ΑΣΚΗΜΟ ΠΑΠΙ

Σ' ἕνα μέρος προσηλιακὸ εἶτανε μιὰ φορὰ ἕνας πικρὸς πύργος, καὶ γύρω του μερικὰ ἀβλάκια. Στὴ μέση τοῦ τοίχου καὶ τῆς ἀκρῆς τοῦ νεροῦ εἶχε φυτρώσει ἕνα χαμόδενο μὲ μεγάλα πλατιὰ φύλλα, τόσο θειριμένα πού κάτω ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο μποροῦτε νὰ σταθεῖ κι' ἕνα παιδάκι ὀλόρθο. Τὸ μέρος εἶχε κάτι ἄγριο, σὰ στὴ μέση κανενὸς λόγγου. Ἀρτοῦ λοιπὸν μιὰ πάπια ἔκανε φωλιὰ καὶ ζέσταινε τ' ἀβγά τῆς. Ὅμως σὰ ν' ἄρχισε νὰ βαριέται, γιατί ἀργούσαν τὰ παπάκια νὰ βγοῦν. Ἐπειτα δὲν ἔβλεπε καὶ πολὺν κόσμον, γιατί οἱ ἄλλες πάπιες προτιμοῦσαν τὰ κολύμπια ἐδῶ κι' ἐκεῖ μέσα στ' ἀβλάκια παρὰ ν' ἀνεβαίνουν τόσο ἀνήφορο μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κουβεντιάσουνε μαζὶ τῆς κάτω ἀπὸ τὰ φύλλα.

Μὲ τὰ πολλὰ ἔσκασε ἕνα ἀβγό, εἶπετα ἕνα ἄλλο. Ἄτσι, τοῖτε ἔκαναν, ἕνα ἕνα, ἕως οἱ κροκοὶ γινόντουσαν ζωντανὰ πουλιά κι' ἔδραζαν ὄξω τὸ κεφάλι τους.

— Κουὰκ κουὰκ, ἀπαντοῦσε ἡ μάννα.
Κι' ἔτσι προσπαθοῦσαν κι' ἐκεῖνα νὰ ποῦν κουὰκ κουὰκ καὶ τήραζαν ὀλόγυρα κάτω ἀπὸ τὰ πράσινα τὰ φύλλα. Κι' ἡ μάννα τους τ' ἄφινε νὰ τηρᾶνε ὅσο θέλουν, γιατί τὸ πράσινο ὀφελεῖ τὰ μάτια.

— Ποπῶ, τί μεγάλος ποῦναί ὁ κόσμος! ἔλεγαν τὰ παπάκια. Κι' ἀλήθεια εἶχανε μαθεῖς τῶρα περισσότερο τόπο παρ' ὅταν εἶταν ἀκόμα μέσα στ' ἀβγά.

— Μήπως θαρρεῖτε, τάχα πὼς ἀφτὸς εἶναι ὁλος ὁ κόσμος; φώναξε ἡ μάννα. Καλέ, πάει ἀλάργα, πέρα ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ τοίχου, ὡς κάτω στὸ ἄπεδρον τοῦ χωράφι... Ἐγὼ ὅμως ποτέ μου δὲν πῆγα τόσο μακριὰ... Μὰ εἰσαστε ὅλα σας ἀφτοῦ; εἶπε πάλι καὶ σηκώθηκε. Νὰ δεῖς πού ὄχι! Γιατί κοίτα μένει ἀκόμα τὸ μεγαλύτερο τ' ἀβγό... Ἦθελα νὰ ξέρω πόσον καιρὸ θὰ βαστάξῃς ἀφτὴ ἡ δουλιὰ. Ἀρχισα νὰ βαριοῦμαι μὲ τὰ σωστά μου.

Καὶ κάθησε πάλι χάμου.

— Τὸ λοιπὸν πὼς τὰ πᾶς; εἶπε μιὰ γερόντισσα πού ἦρθε νὰ τὰ δεῖ.

— Ἀφτὸ τ' ἀβγό δὲν χορταίνει ζέσταμα, εἶπε ἡ πάπια ἡ καθισμένη. Δὲ θέλει νὰ σκάσει. Μὰ κοίταξε τᾶλλα! Εἶδε ποτέ του ὁ κόσμος τέττα νοστιμάδα; Ἀπαράλαχτα ὁ πατέρας τους, πού (νὰν τὸ πῶ κι' αὐτὸ) δὲ σκοτίζεται δὲ ὁ ἔρμος καὶ νὰρθεῖ λιγάκι νὰ μὲ δεῖ.

— Για νὰ δῶ τ' ἀβγό πού δὲ σκάει, εἶπε ἡ γερόντισσα.

Ἄ θες νὰ μ' ἀκούσεις, ἀφτὸ εἶναι γάλισσα. Ἐτσι τὴν ἔπαθα κι' ἐγὼ μιὰ φορὰ μὲ μιὰ γάλισσα κι' εἶχα ἕνα σωρὸ παραζάλες μαζὶ τῆς, γιατί ἀφτὸς τὸ τρέμουν τὸ νερό. Ἀδύνατο νὰ μπεῖ μέσα. Φώναξα ταίριζα, τοῦ κάκου!.. Γιὰ ἄς νὰ δῶ... Δίχως ἄλλο, κούρκος εἶναι... Ἄσ' το, καλότυχη, νὰ κουρέβεται, καὶ πιάσε νὰ μάθεις τ' ἄλλα σου τὰ παιδιὰ κολύμπι.

— Ὅταν τὸ ζεστάνω ἀκόμα λιγούλακι, εἶπε ἡ κλωτσο. Τώρα πιά κάθησα πού κάθησα τόσον καιρό διὸ τρεῖς μέρες ἀκόμα δὲ θὰ χαλάσει ὁ κόσμος.

— Τὸ κέφι σου, εἶπε ἡ γερόντισσα κι' ἔφυγε.
Μὲ τὰ πολλὰ ἔσκασε καὶ τὸ μεγάλο τ' ἀβγό. Τσίτε τσίτε ἔσκουζε τὸ κακορίζικο βγκίνοντας. Εἶταν ὅμως ἀλήθεια μεγάλο, σταχτύ, καὶ σαχλό. Ἦ μάννα του τὸ κοίταξε κι' εἶπε.

— Καλέ, ἀφτὸ εἶναι θεώρατο παπί, δὲν ἔχει ἄλογο! Δὲ μιάζει κανένα ἄλλο... Μὰ τάχα νάναι γάλισσα; Ἄς εἶναι, θὰ δῶμε σὰν κατεβοῦμε στὸ νερό, γιατί θέλει δὲ θέλει θὰ μπεῖ, ἐγὼ ἢ βῆα θὰν τὸ πετάξω μέσα.

Τὴν ἀβρινὴ τὴν ἀβγὴ εἶτανε χαρὰ θεοῦ ὁ καιρός, κι' ἔλαμπε ὁ ἥλιος ἀπάνου στὰ πλατιὰ τὰ φύλλα. Ἦ πάπια τότες πῆγε τὰ παιδιὰ τῆς κάτω στ' ἀβλάκι, καὶ πάφ πάφ πέφτει πρῶτη μέσα ἢ ἴδια. Κουὰκ κουὰκ φώναξε, κι' ἔβλε οἶσε ὅλα τὰ παπιά ἕνα ἕνα περδῆσαν κι' ἐκεῖνα μέσα κατόπι τῆς. Τὸ νερὸ μιὰ στιγμὴ τὰ κουκούλωσε, μὰ γλήγορα ξαναβγήκαν πάλι, καὶ κολυμποῦσαν τόσο ὄ-